

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 6, LT-01105 Vilnius,

tel. 8 706 63 335, el. p. dokumentai@stt.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188659948

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui
el. p. auditokt@lrs.lt

2021-10 - Nr.
Į 2021-10-01 Nr. S-2021-4558

DĖL INFORMACIJOS PATEIKIMO

Atsakydami į Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto 2021-09-29 sprendime Nr.141-S-5 nurodytą prašymą pateikti informaciją, apie tarnybos atliktas korupcijos rizikos analizes, susijusias su paramos nukentėjusiems nuo COVID-19 verslams skyrimu, jų pagrindu Lietuvos Respublikos Vyriausybei, ministerijoms ir kitoms institucijoms teiktus siūlymus bei jų įgyvendinimo rezultatus, išvalgas dėl tobulintinų sričių ar identifikuojamų rizikų, teikiame šią informaciją.

Dėl atliktos korupcijos rizikos analizės.

2020 metais Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT) atliko korupcijos rizikos analizę priemonių, skirtų padėti verslui, patiriančiam sunkumų dėl koronaviruso (toliau - COVID-19 arba Pandemija), įgyvendinimo ir įgyvendinimo kontrolės srityse¹. Korupcijos rizikos analizės metu STT vertino Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos (toliau – EIM), Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija arba VMI), Lietuvos Respublikos muitinės, UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau – „Invega“), Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – „Sodra“) veiklą. Analizės metu buvo išanalizuoti COVID-19 plitimo pasekmių mažinimo priemonių įgyvendinimo ir koordinavimo veiksmai bei pateikti siūlymai, kurie gali būti aktualūs ateityje jeigu iškiltų panašių ribojimų nustatymo ir panašių priemonių taikymo poreikis.

Korupcijos rizikos analizės metu nustatyta, kad:

1. Nacionalinio lygmens sprendiniai, nustatantys ūkinės veiklos ribojimus paskelbus karantiną dėl COVID-19, nebuvo pakankamai išsamūs ir aiškūs, kad būtų galima išvengti subjektyvaus institucinio lygmens interpretavimo rizikos. Pažymėtina, kad iki 2020 m. liepos 30 d., praėjus daugiau nei 4 mėnesiams nuo nutarimo priėmimo, tarp paramos priemonių vykdyme dalyvaujančių valstybės institucijų dar nebuvo bendro sutarimo, kurios iš Lietuvos Respublikos teritorijoje vykdomų veiklų dėl paskelbto karantino buvo uždraustos ar ribojamos, t. y. praktikoje

¹ Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2020-10-27 išvada dėl korupcijos rizikos analizės priemonių, skirtų padėti verslui, patiriančiam sunkumų dėl koronaviruso (COVID-19), įgyvendinimo ir įgyvendinimo kontrolės srityse Nr. 4-01-8771 (toliau – Korupcijos rizikos analizė arba Korupcijos rizikos analizės išvada arba KRA). Nuoroda: <https://www.stt.lt/korupcijos-prevencija/korupcijos-rizikos-analizes/atliktos-korupcijos-rizikos-analizes/7471/act974>

susiformavo skaidrumo požiūriu ydinga situacija, kai analogiškais aplinkybėmis dėl to paties pareiškėjo skirtingose valstybės institucijose gali būti priimami visiškai priešingi sprendimai.

2. Praktikoje, Lietuvos Respublikoje paskelbus karantiną dėl nepalankios epideminės COVID-19 situacijos ir nustatius ribojus viešojo ir privataus sektoriaus veiklą, kuri nėra gyvybiškai būtina, buvo sudarytos prielaidos abejoti, ar buvo užtikrintas privataus sektoriaus subjektų lygiateisiškumas taikant ūkinės veiklos ribojimus.

3. Duomenų fragmentiškumas apie įgyvendinant COVID-19 paramos priemones dalyvaujančių institucijų veiklos, identifikuojant subjektus, kurie pretendavo gauti arba yra gavę valstybės paramą dėl patirto neigiamo COVID-19 poveikio vykdomai veiklai, tačiau realiai neigiamo poveikio vykdomai veiklai nėra patyrę, rezultatus didina neskaidrių susitarimų riziką ir nepagrįsto valstybės paramos COVID-19 žalai sumažinti panaudojimo riziką, mažina valstybės institucijų galimybes identifiкуoti subjektus, kurie valstybės paramą siekia gauti arba yra gavę nepagrįstai.

4. Institucinio lygmens teisėkūra, susijusi su Ekonomikos skatinimo ir COVID-19 plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymu, nėra pakankamai apsaugota nuo institucinio lygmens interpretacijų, kurios gali apriboti arba palengvinti subjektų galimybę gauti valstybės paramą, atsiradimo ir nėra sudarytos sąlygos praktikoje užtikrinti vieningos valstybės politikos vykdymą įgyvendinant aptariamas paramos priemones. Taip pat kyla abejonių, ar atskiros valstybės institucijos, savo iniciatyva nustatydamos iš paramos priemonių finansavimui skirtų lėšų neremtinus sektorius ir veiklas, nepažeidė lygiateisiškumo principo.

5. Kai kuriais atvejais iš susijusių su sprendimų priėmimu dokumentų (protokolų) turinio nėra aišku, kuriais motyvais vadovaujantis buvo priimti sprendimai, kurie darė reikšmingą įtaką formuojant Valstybinės mokesčių inspekcijos darbo praktiką įgyvendinant COVID-19 paramos priemones ir taikant priemones, kuriomis siekiama išvengti atvejų ir (ar) identifiкуoti atvejus, kai valstybės parama būtų suteikta asmenims, kurie nėra patyrę neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19.

6. Kai kurių „Invega“ teisės aktų ir susijusių dokumentų nuostatos, reglamentuojančios pareiškėjų, kuriems buvo suteikta parama iš lėšų, skirtų Ekonomikos skatinimo ir COVID-19 plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimui, dokumentinių patikrinimų atlikimo tvarką, nėra tiek išsamios, jog būtų užtikrinta, kad atliekant dokumentinį patikrinimą būtų įvertintos visos reikšmingos aplinkybės, galinčios turėti lemiamą reikšmę identifiкуojant atvejus, kai COVID-19 neigiamam poveikiui sumažinti skirtos valstybės paramos lėšos buvo skirtos nepagrįstai, t. y., patikra neapima visų reikšmingų aplinkybių privalomo įvertinimo.

Atsižvelgiant į korupcijos rizikos analizės rezultatus, Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau - Vyriausybė) pasiūlyta:

1. Ateityje, iškilus poreikiui įvesti ribojimus, analogiškus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 nustatytiems ribojimams, imtis iniciatyvos, kad:

1.1. Priimtuose teisės aktuose būtų aiškiai atskleista, kurias konkrečiai veiklas siekiama uždrausti ar apriboti, ir išvengta institucinio lygmens interpretacijų rizikos sudarant draudžiamų ir (ar) ribojamų karantino metu ekonominių veiklų rūšių sąrašą.

1.2. Praktikoje būtų užtikrintas visų ūkio subjektų lygiateisiškumas taikant veiklos ribojimus, kuriais siekiama sukurti nepalankią terpę COVID-19 plitimui.

1.3. Imtis iniciatyvos, kad būtų objektyviai įvertinta, ar pokarantininiu laikotarpiu vis dar išlieka objektyvus poreikis, inicijuojant ir priimant sprendimus, kurie skirti COVID-19 sukeltoms neigiamoms pasekmėms suvaldyti, taikyti analogiškas pagreitintas procedūras, kurios buvo taikytos karantino laikotarpiu, siekiant suvaldyti COVID-19 pandemijos keliamas grėsmes, kurios galėjo daryti tiesioginę įtaką visuomenės išlikimui, t. y. praktikoje, pasibaigus karantinui, užtikrinti, kad kiekvienu atveju būtų tinkamai įvertintas teisės akto projekto poveikis ekonominiams ir

socialiniams santykiams, o galutiniai sprendimai būtų priimti ne anksčiau, nei bus pasiektas atsakingų valstybės institucijų sutarimas tarpinstituciniu lygmeniu².

1.4. Svarstyti galimybę sudaryti sąlygas visuomenei atverti informaciją apie institucijų, dalyvaujančių įgyvendinant Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemones, vykdomos veiklos, kuria siekiama identifikuoti ir iš paramos gavėjų tarpo pašalinti subjektus, kurie negali būtų tokios paramos gavėjais, rezultatus. Pritarus šiam pasiūlymui VMI ir „Invega“, viešai paskelbti minėtą informaciją jų pasirinkta apimtimi.

2. Pasitelkiant institucijas, dalyvaujančias vykdant Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemones, kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą, imtis aktyvių veiksmų, kad:

2.1. praktikoje būtų panaikinta duomenų fragmentiškumo apie COVID-19 paramos priemonių įgyvendinime dalyvaujančių institucijų veiklos, identifikuojant subjektus, kurie pretendavo gauti arba yra gavę valstybės paramą dėl patirto neigiamo COVID-19 poveikio vykdomai veiklai, tačiau realiai neigiamo poveikio vykdomai veiklai nėra patyrę, rezultatus, problema, užtikrinant tarpinstitucinius aptariamąsias informacijos mainus ne tik tarp VMI, „Sodros“ ir Lietuvos muitinės, bet ir tarp kitų COVID-19 paramos priemonių įgyvendinime dalyvaujančių institucijų („Invegos“, savivaldybių) ir reikiamus institucinius ir tarpinstitucinius patikros bei kontrolės veiksmus. Manome, kad subjektas, kuris vienos iš valstybės institucijų buvo identifikuotas kaip savo iniciatyva deklaravęs, tačiau realiai nepatyręs neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19 arba identifikuotas kaip pateikęs apgaulingą informaciją, kad gautų valstybės paramą COVID-19 žalai sumažinti, galėtų būti ir kitose institucijose įtrauktas į sąrašus subjektų, kuriems bus atliekama detali patikra.

2.2. Susijusiuose nacionalinio ir institucinio lygmens teisės aktuose būtų aiškiai reglamentuota, kurie sprendimai gali ir (ar) turi būti priimami dėl konkrečių subjektų, siekiančių gauti ir (ar) gavusių valstybės paramą COVID-19 žalai sumažinti, jeigu viena iš Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonės įgyvendinančių institucijų, po atliktos pagalbos priemonių taikymo pagrįstumo patikrinimo procedūros, priima sprendimą, kad subjektas nėra patyręs neigiamo poveikio vykdomai veiklai dėl COVID-19. Manome, kad būtų tikslinga svarstyti galimybę teisiniu reglamentavimu įtvirtinti nuostatą, kad subjektas, kuris buvo identifikuotas kaip tyčia pateikęs apgaulingą informaciją paramai gauti arba identifikuotas kaip ne pagal nustatytą paskirtį panaudojęs Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių įgyvendinimui skirtas lėšas, negali būti tarp tokios paramos gavėjų.

2.3. Būtų pasiektas institucijų, dalyvaujančių vykdant Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemones, bendras sutarimas:

2.3.1. Kurios konkrečiai veiklos dėl paskelbto karantino buvo arba bus uždraustos ar ribojamos.

2.3.2. Ar gali būti iš subjektų, atsižvelgiant į jų vykdomos veiklos pobūdį, institucinio lygmens sprendimais atimama teisė pasinaudoti valstybės parama, kuri skirta Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymui finansuoti, kai subjektų vykdomai veiklai padarytas neigiamas poveikis dėl COVID-19 ir ar aptariamus sprendimus jau priėmusių valstybės institucijų argumentai, kuriais remiantis buvo priimti aptariamieji sprendimai, yra pakankami pagrįsti.

2.3.3. Kokia apimtimi turėtų būti taikomos suteiktos nereikšmingos (de minimis) pagalbos teikimą reglamentuojančios teisės aktų nuostatos teikiant pagalbą pagal Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo plano tikslo Nr. 3 „Padėti verslui

² Pavyzdžiui, LRV 2020 m. liepos 29 d. posėdyje (protokolas Nr. 35) dalis posėdžio dalyvių išreiškė pagrįstas abejones dėl priėmimui pateiktų teisės aktų projektų kokybės ir todėl pateikė siūlymą atidėti jų priėmimą, tačiau tokiame siūlymų nebuvo pritarta ir pan.

išsaugoti likvidumą“ priemonės, kurių bendravykdytojomis paskirtos VMI, „Sodra“ ir Lietuvos muitinė.

„Invegai“ pasiūlyta koreguoti Ekonomikos skatinimo ir COVID-19 plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymą UAB „Investicijų ir verslo garantas“ reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, kad atliekant dokumentines patikras būtų įvertintos visos reikšmingos aplinkybės, galinčios turėti lemiamą reikšmę nustatant atvejus, kai COVID-19 neigiamam poveikiui sumažinti skirtos valstybės paramos lėšos buvo skirtos ar panaudotos nepagrįstai, o Valstybinei mokesčių inspekcijai - ateityje posėdžiuose priimant sprendimus, kurie daro reikšmingą įtaką formuojant darbo praktiką, susijusią su Ekonomikos skatinimo ir COVID-19 plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių vykdymu, posėdžių protokoluose atskleisti priimamų sprendimų motyvus.

Specialiųjų tyrimų tarnybai atlikus korupcijos rizikos analizėje pateiktų pasiūlymų įgyvendinimo stebėseną, t. y., įvertinus korupcijos rizikos analizės metu vertintų institucijų STT pateiktą informaciją apie KRA pasiūlymų įgyvendinimą³, konstatuota, kad šiai dienai visi pasiūlymai yra įgyvendinti. Išsami informacija apie KRA pateiktų pasiūlymų įgyvendinimą skelbiama STT interneto svetainės skyriuje *Korupcijos prevencija >> Korupcijos rizikos analizės >> Atliktos korupcijos rizikos analizės >> Kitos sritys*⁴.

Paminėtina, kad korupcijos rizikos analizės atlikimo metu STT atliko atskirą Ekonomikos skatinimo ir COVID-19 platinimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano priemonių, kurių vykdytojais paskirtos savivaldybės⁵ vykdymo vertinimą. Išanalizavusi COVID-19 paramos priemonių plane savivaldybėms priskirtų priemonių vykdymo rezultatus, STT Lietuvos Respublikos savivaldybių asociacijai ir savivaldybėms pateikė pasiūlymus dėl minėtų priemonių vykdymo. T. y. :

1. *Siekdami aktyvesnio atskirų savivaldybių prisidėjimo prie priemonės „rekomenduoti savivaldybėms sudaryti galimybę atidėti arba dalimis išdėstyti komunalinių įmokų ir įmokų už šilumos energiją mokėjimą“ vykdymo ir norėdami sudaryti maksimalias galimybes visiems verslo subjektams, nukentėjusiems nuo COVID-19 pasinaudoti galimybe atidėti arba dalimis išdėstyti komunalinių įmokų ir įmokų už šilumos energiją mokėjimą, savivaldybėms pasiūlėme:*

- savivaldybėms įsivertinti ar jų interneto svetainėse ir komunalinių paslaugų tiekėjų, dalyvaujančių aptariamose priemonės vykdyme, interneto svetainėse yra pateikta pakankamai informacijos apie galimybę atidėti arba dalimis išdėstyti komunalinių įmokų ir įmokų už šilumos energiją mokėjimą, kai subjektas yra patyręs neigiamą poveikį vykdomai veiklai dėl COVID-19;
- savivaldybių interneto svetainėse ir komunalinių paslaugų tiekėjų, dalyvaujančių priemonės vykdyme, interneto svetainėse viešinti santrauką apie priemonės vykdymo tvarką savivaldybės teritorijoje (pavyzdžiui, kokius kriterijus būtina atitikti teikiant prašymą, koku būdu ir kokiam subjektui (savivaldybei ar kažkam kitam) galima teikti prašymą, kokius duomenis

³ UAB „Investicijų ir verslo garantas“ 2021-01-22 raštas Nr. (5.01)-251, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos 2021-01-26 raštas Nr.R-375, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos 2021-01-29 raštas Nr.3-412, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2021-01-28 raštas Nr. (3.18E)I-642, Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos raštai: 2021-01-27 Nr.(13.2/2)3B-467 ir 2021-10-13 Nr.(13.2/7)3B-6074 bei Lietuvos Respublikos finansų ministerijos raštai: 2021-02-04 Nr. ((14.14Mr-03)-5K-2019206)-6K-2100956 ir 2021-10-21 Nr. ((14.14Mr-03)-5K-2102772)-6K-2106205.

⁴ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/korupcijos-prevencija/korupcijos-rizikos-analizes/atliktos-korupcijos-rizikos-analizes/7471/act974>

⁵ Savivaldybėms rekomenduota vykdyti dvi priemones, kuriomis siekiama padėti verslui išsaugoti likvidumą:

- „rekomenduoti savivaldybėms sudaryti galimybę atidėti arba dalimis išdėstyti komunalinių įmokų ir įmokų už šilumos energiją mokėjimą“;
- „rekomenduoti savivaldybėms atleisti mokesčių mokėtojus nuo komercinės paskirties nekilnojamojo turto, žemės mokesčių“.

privaloma nurodyti prašyme, kiek trunka prašymo nagrinėjimo procesas, kokie prašymo teikimo terminai ir t.t.)⁶;

- kartu su santrauka apie priemonės vykdymo tvarką savivaldybės teritorijoje pateikti nuorodas į savivaldybės tarybos priimtus teisės aktus, reglamentuojančius priemonės vykdymo tvarką ir su tuo susijusius priemonės vykdyme dalyvaujančių komunalinių paslaugų teikėjų atitinkamus teisės aktus ar dokumentus;

- užtikrinti, kad susijusiose teisės aktuose būtų išsamiai detalizuota priemonės vykdymo tvarka (dalyvaujančių subjektų teisės ir pareigos, vertinimo kriterijai, prašymų pagal priemonę nagrinėjimo terminai ir tvarka, su priemonės vykdymu susijusios informacijos viešinimo tvarka ir t.t.);

- užtikrinti, kad savivaldybių ir (arba) priemonės vykdyme dalyvaujančių komunalinių paslaugų teikėjų interneto svetainėse būtų skelbiama aktuali informacija apie šios priemonės įgyvendinimo rezultatus (pavyzdžiui, sąrašas subjektų, kuriems buvo suteikta galimybė atidėti arba dalimis išdėstyti komunalinių įmokų ir įmokų už šilumos energiją mokėjimą ir t.t.). Pažymėtina, kad veiklos viešinimas skatina procedūrų skaidrumą, todėl tinkamas visuomenės informavimas laikytinas reikšminga prielaidų korupcijai pasireikšti mažinimo priemone.

2. *Siekdami aktyvesnio atskirų savivaldybių prisidėjimo prie priemonės „rekomenduoti savivaldybėms atleisti mokesčių mokėtojus nuo komercinės paskirties nekilnojamojo turto, žemės mokesčių“ vykdymo ir norėdami sudaryti maksimalias galimybes visiems verslo subjektams, nukentėjusiems nuo COVID-19 pasinaudoti mokestinėmis lengvatomis priemonės apimtyje, savivaldybėms pasiūlėme:*

- įsivertinti, ar jų interneto svetainėse yra pateikta pakankamai informacijos potencialiems mokestinių lengvatų gavėjams apie galimybę būti atleistiems nuo komercinės paskirties nekilnojamojo turto, žemės mokesčių, kai subjektas yra patyręs neigiamą poveikį veiklai dėl COVID-19;

- savivaldybių interneto svetainėse viešinti santrauką apie minėtų mokestinių lengvatų teikimo tvarką savivaldybės teritorijoje (pavyzdžiui, kokius kriterijus būtina atitikti norint pasinaudoti mokestinėmis lengvatomis priemonės apimtyje, koku būdu ir kokiam subjektui (savivaldybei ar kažkam kitam) galima teikti prašymą dėl mokestinių lengvatų suteikimo, kokius duomenis privaloma nurodyti prašyme dėl mokestinių lengvatų suteikimo, kiek trunka prašymo dėl nagrinėjimo procesas, kokie prašymo teikimo terminai ir t.t.)⁷;

- kartu su santrauka apie minėtų mokestinių lengvatų teikimo tvarką savivaldybės teritorijoje pateikti nuorodas į savivaldybės tarybos priimtus teisės aktus, reglamentuojančius priemonės vykdymo tvarką;

- užtikrinti, kad teisės aktuose būtų išsamiai detalizuota aptariamų mokestinių lengvatų suteikimo tvarka (dalyvaujančių subjektų teisės ir pareigos, vertinimo kriterijai, prašymų teikimo pagal priemonę nagrinėjimo terminai ir tvarka, susijusios informacijos viešinimo tvarka ir t.t.);

- užtikrinti, kad savivaldybių interneto svetainėse būtų skelbiama aktuali informacija apie šios priemonės įgyvendinimo rezultatus, (pavyzdžiui, sąrašas subjektų, kuriems buvo suteiktos mokestinės lengvatos priemonės apimtyje ir t.t.). Pažymėtina, kad veiklos viešinimas skatina procedūrų skaidrumą, todėl tinkamas visuomenės informavimas laikytinas reikšminga prielaidų korupcijai pasireikšti mažinimo priemone.

3. *Siekdami aktyvesnio atskirų savivaldybių prisidėjimo prie kitų paramos priemonių vykdymo ir norėdami sudaryti maksimalias galimybes visiems subjektams, nukentėjusiems nuo COVID-19 (koronavirusinės infekcijos), pasinaudoti savivaldybių teikiama parama, rekomendavome savivaldybėms analogiškus veiksmus atlikti, jeigu savivaldybės savo iniciatyva*

⁶ Siūlome rengiant santraukas atsižvelgti į kitų institucijų gerąją patirtį. Pavyzdžiui, prieiga internete: <https://invega.lt/lt/covid-19/pagalba-verslui-covid-19-krizes-metu/paskolos/paskolos-labiausiai-nuo-covid-19-nukentejusiems-verslams/> ir kt.

⁷ Siūlome rengiant santraukas atsižvelgti į kitų institucijų gerąją patirtį. Pavyzdžiui, prieiga internete: <https://invega.lt/lt/covid-19/pagalba-verslui-covid-19-krizes-metu/paskolos/paskolos-labiausiai-nuo-covid-19-nukentejusiems-verslams/> ir kt.

numatė ar taiko kitas priemones, teikia kažkokią kitą paramą, kuri susijusi arba nesusijusi su aptariamomis Plano priemonėmis (pavyzdžiui, dėl COVID-19 neigiamą poveikį patyrusių subjektų atleidimas (dalinis atleidimas) nuo vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą, nemokamas viešųjų erdvių naudojimas maitinimo paslaugas teikiančioms įmonėms ir t.t.).

Dėl atliktų teisės aktų antikorupcinių vertinimų.

Taip pat, STT, atlikdama su COVID-19 susijusių teisės aktų projektų antikorupcinius vertinimus, yra pateikusi pastabų ir pasiūlymų dėl teisinio reglamentavimo spragų, galinčių sudaryti sąlygas korupcijos rizikos veiksniams atsirasti, šalinimo. Tai yra:

1) 2020-05-05 antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-3284 dėl Užimtumo įstatymo projekto Nr. XIIP – 4774, kuriuo buvo siūloma mokėti įvairias subsidijas darbdaviams už prastovas ir už darbo vietų išsaugojimą⁸ pateiktos pastabos: projekte nėra nustatyta pakankamos atgrasymo priemonės siekiant atgrasyti subsidijas gavusius asmenis nuo galimų piktnaudžiavimų ir pasibaigus subsidijų mokėjimui be jokių pasekmių atleisti darbuotojus, kuriems darbo vietas turėjo išsaugoti.

Svarstant įstatymo projektą pagrindiniame komitete į pastabas neatsižvelgta, tik pažymėta, kad su antikorupcinio vertinimo išvada susipažinta. Projektas buvo priimtas.

2) 2020-05-06 antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-3293 dėl priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašo projekto⁹ pateiktos pastabos:

- siekiant pareiškėjų lygiateisiškumo ir valstybės paramos suteikimo labiausiai nukentėjusiems nuomotojams, kompensacijos nuomai neturėtų būti siejamos vien su nuomojamos patalpos paskirtimi, bet su nuomojamoje patalpoje vykdyta ekonominės veiklos rūšimi, kuri buvo (yra) uždrausta Lietuvoje paskelbus karantiną (*į šią pastabą atsižvelgta*);

- projekte nedetalizuojama, kokias papildomas su patalpos nuomos mokesčiu susijusias nuomos paslaugų išlaidas siūloma kompensuoti – ar tai būtų tik patalpos, kurioje iki karantino paskelbimo vykdyta veikla, mėnesinis mokestis ar ir kiti nuomininko nuomotojui galimai mokami mokesčiai, pavyzdžiui, prekybos centro administravimo, rinkodaros ar kiti panašūs mokesčiai, jei tokie yra numatyti nuomotojo ir nuomininko sutartyje (*į šią pastabą neatsižvelgta*);

- nėra pakankamai aišku, ar į kompensaciją galėtų pretenduoti įmonės ar verslininkai, kurių nuomos sutartyje numatyta veikla nėra elektroninė prekyba, tačiau kurie, uždraudus ją vykdyti, sugebėjo persiorientuoti ir tam tikras paslaugas ar prekes siūlyti internetu (*į šią pastabą atsižvelgta*);

- nėra aišku, kuriam laikotarpiui pareiškėjas gali prašyti kompensacijos – kas mėnesį, keliems mėnesiams, visam karantino laikotarpiui, kt. Tokiu būdu nėra aišku, kaip turėtų būti apskaičiuojamas Aprašo¹⁰ numatytas didžiausias galimos skirti kompensacijos dydis, kuris gali siekti iki 800 000 eurų, – ar vertinant pirminę paraišką, ar numatant tokio dydžio paramą visam galimam karantino laikotarpiui, ar kitaip (*į šią pastabą neatsižvelgta*);

- STT pritarė Lietuvos banko pateiktai pastabai, kad iš esmės pagal priemonę pagrindinis naudos gavėjas yra ne dėl COVID-19 veiklos vykdyti negalėjęs ir nuostolių patyręs patalpų nuomininkas, bet nekilnojamojo turto, kuriame iki karantino buvo vykdoma ekonominė veikla, savininkas – nuomotojas, kuriam valstybės ir mokesčių mokėtojų lėšomis iš esmės būtų užtikrintas 70 proc. iki karantino buvusių pajamų lygis. Todėl, pavyzdžiui, Aprašo nuostatų pakeitimai lemtų iš esmės didesnę išlaidų nuomai našta nuomininkui ir tik 15 proc. mažesnę nuomos kainą nuomotojui (*į šią pastabą neatsižvelgta*);

- projekte nustatyta, kad dalinį nuomos mokesčio kompensavimą gavusių pareiškėjų sąrašas, kuriame nurodytos išmokėtos kompensacijų sumos, bus skelbiamas INVEGOS interneto

⁸ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/20930c618ec911eaa51db668f0092944?jfwid=-i5h6azhp8>

⁹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/5b85d3208f6411eaa51db668f0092944>

¹⁰ Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašas.

svetainėje www.invega.lt. Tačiau nenustačius konkrečių informacijos apie suteiktą paramą viešinimo terminų išlieka galimybė vilkinti informacijos atskleidimo visuomenei procesą. Taip pat svarstyta galimybė viešinti ne tik paramos gavėjo pavadinimą ir skirtos paramos dydį, bet ir konkrečių pareiškėjų atitikties nustatytiems kriterijams vertinimo rezultatus, kas sudarytų galimybę vertinti INVEGA atliktų vertinimų ir priimtų sprendimų pagrįstumą (*į šią pastabą neatsižvelgta*).

3) 2020-08-10 antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-6226 dėl Priemonės „Kompensavimas Lietuvos Respublikos kelionių organizatoriams už turistų pargabenimą iš užsienio valstybių po nepaprastosios situacijos paskelbimo“ sąlygų aprašo projekto¹¹ pateiktos pastabos: projektu siūloma suteikti kompensacijas kelionių organizatoriams už turistų pargabenimą karantino metu iš užsienio, tačiau nereglamentuota reikalavimo pareiškėjams atitikti atitinkamus kriterijus patikrinimo procedūra ir nenustatytas privalomas tikrinimas pasitikint sąžiningumo deklaracija, nereglamentuoti atvejai kada gali būti pasitelkiami ekspertai ir kokie reikalavimai keliami tiems ekspertams, neaiškiai reglamentuota nuostolių ir kompensacijos apskaičiavimo procedūra, nereglamentuota paraiškų vertinimo procedūra.

Į pastabas buvo atsižvelgta, tačiau parengtame naujame sąlygų aprašo projekte, atsiųstame derinimui buvo nustatyta korupcijos rizikų kitose nuostatose, todėl buvo atliktas pakartotinis antikorupcinis vertinimas.

4) 2020-09-15 antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-7269 dėl Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano lėšų valstybinės ir vietinės reikšmės kelių rekonstrukcijos, taisymo (remonto) darbams paskirstymo ir naudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. balandžio 22 d. nutarimu Nr. 422, ir Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano lėšų, atrankos komisijos nuostatų, patvirtintų Susisiekimo ministro 2020 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 3-308¹², pateiktos pastabos:

- kelių objekto finansavimui gauti nustatyti reikalavimai nėra pakankamai aiškūs objektyviam ir pagrįstam sprendimui dėl kelių remonto ar rekonstrukcijos priimti;

- Valstybinės ir vietinės reikšmės kelių objektų, finansuojamų iš ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano lėšų, atrankos komisijos (toliau – atrankos komisija) nuostatuose numatyta, kad viena iš komisijos funkcijų yra vertinti lėšų panaudojimo efektyvumą. Tačiau šios funkcijos vykdymo ypatumai analizuojamuose teisės aktuose nėra atskleidžiami;

- atrankos komisijos nuostatuose nėra nustatyti profesinės kompetencijos, nepriekaištingos reputacijos bei nešališkumo reikalavimai nei paskirtiems darbuotojams, nei komisijos nariams.

Dėl pateiktų pastabų 2021-01-05 gautas atsakymas, kad aprašas buvo vienkartinio taikymo, su pastabomis sutiktina, tačiau netikslinga jo tikslinti. Ateityje pažadėta atsižvelgti į pastabas rengiant kitus teisės aktus.

5) 2020-11-09 antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-9118 dėl Kompensavimo kelionių organizatoriams už turistų grąžinimą iš užsienio valstybių po ekstremaliosios situacijos paskelbimo tvarkos aprašo projekto (TAIS registracijos Nr. 20-14362) pateiktos pastabos: projekte siūloma nustatyti, kad priemonės administratorius kvietimus teikti paraiškas siunčia elektroniniu paštu, tačiau nenumatoma skelbti informacijos apie kvietimą teikti paraiškas viešai, tuo suteikiant diskrecijos teisę priemonės administratoriui nuspręsti, kuriuos subjektus informuoti ar neinformuoti, kuriuos subjektus informuoti pirmiausia. Taip pat nenustatyta privalomai vertinti paraiškos dėl atitikimo vėliausiam nustatyto kompensuojamo laikotarpio terminui. Nenustatyta pareiga priemonės administratoriui prašyti patikslinti informaciją ar pateikti trūkstamus dokumentus, kai jų trūksta sprendimui priimti.

Projektas priimtas, į pastabas atsižvelgta.

¹¹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/9512a240dba311ea8f4ce1816a470b26?jfwid=-i5h6azclf>

¹² Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/f3af5d62238911eb8c97e01ffe050e1c?jfwid=-i5h6azc2v>

6) 2020-11-18 antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-9466 dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 3 prioriteto „Smulkiojo ir vidutinio verslo konkurencingumo skatinimas“ priemonės Nr. 03.3.1-LVPA-T-859 „COVID-19 produktai LT“ projektų finansavimo sąlygų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. spalio 26 d. įsakymu Nr. 4-939¹³, pateiktos pastabos:

- apraše nustatyta, kad kvietimas gali būti stabdomas anksčiau negu kvietimo teikti paraiškas skelbime nustatyto termino paskutinė diena, jeigu pagal teigiamai įvertintas paraiškas prašoma skirti finansavimo lėšų suma yra didesnė negu kvietimui skirta lėšų suma. Svarstyta, ar, siekiant priemonės tikslų pasiekimo ir kuo įvairesnių kovai su koronavirusu reikalingų produktų gamybos, nereikėtų skelbti kvietimo teikti paraiškas pagal nustatytus prioritetus;

- apraše nustatyta, kad pagal aprašą finansavimas nėra teikiamas pareiškėjui, kuris 2019 m. gruodžio 31 d. buvo laikomas sunkumų patiriančia įmone, išskyrus tuos atvejus, jei įmonė yra labai maža arba maža ir jai nėra taikoma kolektyvinė nemokumo procedūra, ir nėra suteikta sanavimo ir restruktūrizavimo pagalba. STT nuomone, aprašu atimama galimybė dalyvauti projektų atrankoje įmonėms, kurios 2019 m. gruodžio 31 d. buvo laikomos sunkumų patiriančiomis įmonėmis, bet 2020 m. lapkritį, kai pagal aprašą teikiamos paraiškos, jos tokiomis jau nebebūtų. Tokia situacija vertinama kaip ydinga tiek antikorupcinio, tiek galimai konkurencijos užtikrinimo požiūriu, nes kelia pagrįstų abejonių dėl pareiškėjų realių galimybių įgyvendinti Priemonės tikslus atitinkančius projektus, bei nesudaro visiems pareiškėjams objektyviai vienodų sąlygų dalyvauti projektų atrankoje;

- apraše nustatyta, kad tinkamomis finansuoti išlaidomis pripažintinos išlaidos, kurios patirtos iki masinės gamybos pradžios ir apskaičiuotos kaip su įrenginių bandymu susijusių veiklos sąnaudų ir veiklos pajamų, gautų iš bandomųjų gamybos ciklų, skirtumas, tačiau apraše nedetalizuojamas laikotarpis, per kurį jos gali būti patirtos;

- apraše nustatyta, kad pareiškėjo pateikto projekto parengtumui taikomas reikalavimas, kad kartu su paraiška turi būti pateikiama *pusė ir daugiau* aprašo 52 punkte nurodytų pareiškėjui *privalomų rengti ir teikti užpildytų priedų*. Jo neįvykdžius paraiška *atmetama*, neprašant pareiškėjo pateikti papildomų dokumentų ar duomenų, papildyti ar patikslinti paraiškoje pateiktos informacijos. Pažymėtina, kad apraše nėra detalizuota, kokia „pusė“ aprašo 52 punkte numatytų dokumentų būtų vertinama kaip pakankama pagrįstai įvertinti teikiamo projekto svarbą, perspektyvumą, atitikimą Priemonės tikslams ir pan. Nenurodant prioritetine tvarka pateiktinų dokumentų pirminiam vertinimui sąrašo, galima nevienareikšmio, nevienodo, neobjektyvaus ir korupcijai neatsparaus paraiškų vertinimo situacija. *Į pateiktas pastabas neatsižvelgta.*

7) 2021-03-09 antikorupcinio vertinimo išvadoje Nr. 4-01-1670 dėl Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro įsakymo „Dėl priemonės „COVID-19 tyrimų kompensavimas smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams“ sąlygų aprašo patvirtinimo“ projekto¹⁴ pateiktos pastabos:

- projekte nėra detalizuota, ar pareiškėjas, kurio paraiška buvo atmesta dėl nustatytų trūkumų, gali kreiptis dėl kompensacijos pakartotinai minėtus trūkumus pašalinus;

- nėra aišku, ar pakartotinis kreipimasis būtų vertinamas kaip nauja paraiška, ar suteiktų minėtam pareiškėjui pirmenybę gauti kompensaciją už darbuotojų testavimą dėl Covid-19, palyginti su pareiškėju, tuo pačiu metu teikiančiu paraišką pirmą kartą;

- projekte nustatyta, kad INVEGA pasirinktinai patikrina ne mažiau kaip 5 proc. pareiškėjų, patikras atlikdama pagal INVEGOS vadovo patvirtintą tvarką, tačiau ši tvarka nėra vieša. *Į pateiktas pastabas neatsižvelgta.*

Dėl atliktos analitinės antikorupcinės žvalgybos.

Taip pat STT, vykdydama analitinės antikorupcinės žvalgybos veiksmus, kurių tikslas — identifikuoti korupcinio pobūdžio rizikas, susijusias su skolintų ir valstybės biudžeto lėšų, skirtų

¹³ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/1cc7ff5229c411eb8c97e01ffe050e1c>

¹⁴ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/de75ea2280ce11eb9fc9c3970976dfa1>

kovai su COVID-19 ir jo sukeltų padarinių šalinimu, panaudojimu, surinko informaciją apie priemonę „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ ir atliko šiai priemonei skirtų lėšų panaudojimo iki 2020 m. rugsėjo 1 d. analizę. Analitinės antikorpupcinės žvalgybos metu nustatyta:

1. Kai kurios priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ (toliau — DNMK priemonė) valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašo¹⁵ (toliau — DNMK priemonės aprašas) nuostatos sukėlė abejonių dėl lygiateisiškumo principo užtikrinimo remiant nukentėjusį verslą:

DNMK priemonės aprašo 12 punktas nustatė, kad galutinis naudos gavėjas yra įmonė ar verslininkas, kuris su nuomotoju yra sudaręs patalpų nuomos sutartį savo ekonominei veiklai vykdyti ir kuri karantino laikotarpiu buvo arba yra uždrausta ar ribojama. Tačiau dėl DNMK priemonės aprašo 13 punkte nustatytos sąlygos, ne visi nuomininkai galėjo gauti kompensaciją, net jei ir nuomojosi patalpas savo ekonominei veiklai vykdyti, kuri buvo uždrausta ar apribota. DNMK priemonės aprašo 13 punktas reikalavo, kad nuomotojas po karantino paskelbimo datos būtų sumažinęs mėnesio nuomos mokestį pareiškėjui ne mažiau kaip 30 proc. (2020 m. kovo mėn. nuomos mokestį ne mažiau kaip 15 proc.). Taigi tais atvejais, jei nuomotojas nesutiko padaryti nuolaidos nuomos mokesčiui, nuomininkas pretenduoti į kompensaciją negalėjo, t. y. tokiu atveju valstybės parama pagal šią priemonę jam nebuvo skiriama.

Dėl to, kad kai kurių DNMK priemonės aprašo nuostatų turinys nepakankamai atskleistas, todėl praktikoje jos gali būti taikomos nevienareikšmiškai ir sudaryti nevienodas sąlygas pareiškėjams pretenduoti į dalinį nuomos mokesčio kompensavimą, STT pastabas ir pasiūlymus jau buvo pateikusi atlikus DNMK priemonės aprašo projekto ir DNMK priemonės aprašo pakeitimo projekto antikorpupcinius vertinimus¹⁶. Pastebėtina, kad į didžiąją dalį STT pateiktų pastabų nebuvo atsižvelgta. Pavyzdžiui, 2020 m. gegužės 6 d. Antikorpupcinio vertinimo išvadoje² buvo pateikta pastaba dėl DNMK priemonės aprašo projekto 14 punkto siūlymo, kad dalinis nuomos mokesčio kompensavimas teikiamas už kompensavimo laikotarpiu pareiškėjo patirtas nuomos arba nuomos paslaugų išlaidas – tai yra buvo siūloma kompensuoti alternatyvias išlaidas. STT atkreipė dėmesį, kad DNMK priemonės aprašo projekte nėra detalizuojama, kokias papildomas su patalpos nuomos mokesčiu susijusias nuomos paslaugų išlaidas siūloma kompensuoti, ar DNMK priemonės aprašo projekte numatyta privaloma sąlyga nuomotojui 30 proc. sumažinti nuomos mokestį turi būti įvykdyta atitinkamai sumažinant ne tik konkrečios patalpos mėnesinį mokestį, bet ir visus kitus su jos nuoma susijusius mokesčius.

Paminėtina ir tai, STT atliktos korupcijos rizikos analizės metu pastebėta, jog iš DNMK priemonės aprašo atskirais atvejais nėra aišku, kokie sprendimai ir pagal kokius vertinimo kriterijus galės būti priimti priemonę administruojančios institucijos tais atvejais, kai jie nėra pakankamai aiškiai reglamentuoti¹⁷.

2. DNMK priemonės apraše nustatyta įmonių grupių sąvoka neužtikrina, kad priemonės lėšomis nepasinaudotų susiję asmenys:

¹⁵ Priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. gegužės 3 d. įsakymu Nr. 4-275 „Dėl priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašo patvirtinimo“

¹⁶ 2020 m. gegužės 6 d. Antikorpupcinio vertinimo išvada dėl priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ Nr. 4-01-3293 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/5b85d3208f6411ea51db668f0092944?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=a2faa107-1f9d-4bbe-b486-9e6592fbd0b6>, taip pat liko aktualios ir neįgyvendintos 2, 4, 5 ir 6 punktuose pateiktos pastabos 2020 m. birželio 10 d. Antikorpupcinio vertinimo išvada dėl priemonės „Dalinis nuomos mokesčio kompensavimas labiausiai nuo COVID-19 nukentėjusioms įmonėms“ valstybės pagalbos schemos ir sąlygų aprašo pakeitimo Nr. 4-01-4317 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/ac09c7a2aaeb11ea8aadde924aa85003?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=a2faa107-1f9d-4bbe-b486-9e6592fbd0b6>, visos teiktos pastabos išliko aktualios

¹⁷ STT atlikta korupcijos rizikos analizė <https://www.stt.lt/naujienos/7464/vieninga-valstybes-politika-teikiant-parama-verslui-del-covid-19-didintu-skaidruma:3005>

DNMK priemonės aprašo 11.6. punkte nustatyta, kad pareiškėjas ir nuomotojas negali priklausyti tai pačiai įmonių grupei ir (ar) pareiškėjas negali nuomotis patalpų iš nuomotojo, kai nuomotojas yra fizinis asmuo, turintis daugumą dalyvių balsų įmonėje, teikiančioje paraišką. Pagal DNMK priemonės aprašo 3.3 punktą, sąvoka įmonių grupė suprantama taip, kaip ši sąvoka yra apibrėžta Lietuvos Respublikos įmonių grupių konsoliduotosios finansinės atskaitomybės įstatyme (toliau - ĮGKFAĮ). ĮGKFAĮ 3 straipsnyje nustatyta, kad įmonių grupė yra patronuojančioji įmonė ir jos patronuojamosios (dukterinės) įmonės. Patronuojančioji įmonė yra įmonė, kuri kitai įmonei gali daryti tiesioginį ar netiesioginį lemiamą poveikį. Patronuojamoji įmonė yra įmonė, kuriai kita įmonė gali daryti tiesioginį ar netiesioginį lemiamą poveikį.

Analitinės antikorupcinės žvalgybos metu, atlikus pareiškėjų ir nuomotojų priklausymo įmonių grupėms analizę nustatyta, kad pagal tai, kaip įmonių grupė apibrėžta DNMK priemonės apraše, pareiškėjas ir nuomotojas tai pačiai įmonių grupei nepriklauso. Tačiau analizės metu buvo nustatyti atvejai, kai pareiškėjas su nuomotoju buvo susiję per fizinius asmenis pagal giminystės, nuosavybės ir valdymo ryšius. Pavyzdžiui, tam pačiam fiziniam asmeniui priklauso tiek įmonės-pareiškėjo, tiek įmonės-nuomotojo akcijos arba tas pats fizinis asmuo valdo dvi įmones, iš kurių viena yra įmonė-pareiškėjas, o kitai jo valdomai įmonei priklauso įmonė-nuomotojas arba fiziniam asmeniui priklauso įmonė-pareiškėjas, o jo sutuoktiniui – įmonė-nuomotojas ir pan. Situacija, kai įmonės yra susijusios per tą patį fizinį asmenį, ar giminystės ryšiais susijusius asmenis, galėjo sudaryti sąlygas tarpusavio susitarimams pasipelninti valstybės sąskaita iš DNMK priemonei skirtų lėšų.

Siekiant išvengti paminėtos rizikos ir priklausomai nuo priemonės tikslo, vietoje įmonių grupės sąvokos pagal ĮGKFAĮ, galima būtų apsvarstyti alternatyvios sąvokos, apibrėžtos kituose teisės aktuose, naudojimą. Pavyzdžiui, sąvoka susiję asmenys, kuri apibrėžta Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatyme yra platesnė ir gali apimti tiek juridinius, tiek fizinius asmenis. Dar viena sąvoka - susijusių ūkio subjektų grupė — apibrėžta Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo (toliau - KĮ) 3 straipsnio 18 dalyje. Į šioje dalyje pateikiamą susijusių ūkio subjektų grupės apibrėžimą taip pat patenka ir fiziniai asmenys. KĮ 3 straipsnio 18 dalies 4 punkto formuluotė „kiti nagrinėjama ūkio subjektą kontroliuojantys asmenys“ reiškia, kad susijusių ūkio subjektų sąvoka gali apimti nagrinėjamą ūkio subjektą kontroliuojančius fizinius asmenis bei jų šeimos narius, taip pat viešojo administravimo subjektus, t. y. visus asmenis, kurie yra laikomi kontroliuojančiais pagal KĮ 3 straipsnio 10 dalį, nors jie nebūtinai būtų laikomi ūkio subjektais¹⁸.

3. *Nuomotojams netiesiogiai sudaryta galimybė gauti didesnę piniginių lėšų sumą nei galimas maksimalus pagalbos dydis vienam paramos gavėjui:*

Pagal priemonės DNMK aprašo 12 punktą, galutinis naudos gavėjas yra įmonė ar verslininkas, kuris su nuomotoju yra sudaręs patalpų nuomos sutartį savo ekonominei veiklai vykdyti, t. y. patalpų nuomininkas. Taip pat to paties aprašo 28 punkte nurodyta, kad pareiškėjas, gavęs dalinio nuomos mokesčio kompensaciją, turi sumokėti nuomotojui nuomos mokestį ne vėliau kaip per 5 darbo dienas (kai sąskaita faktūra nėra apmokėta). Gali būti sumokamas ne visas sąskaitoje faktūroje nurodytas nuomos mokestis, tačiau mokama suma negali būti mažesnė nei kompensacijos dydis.

Vertinant tai, kad nuomos mokesčio kompensacija mažina nuomininko veiklos sąnaudas, tačiau kaip dalis nuomos mokesčio galiausiai atitenka nuomotojui, analitinės antikorupcinės žvalgybos metu buvo išanalizuotos nuomotojų gautinos sumos. Analizės metu buvo nustatyti nuomotojai, kuriems netiesiogiai, per nuomininkus, atiteko daugiau kaip 800 000 Eur lėšų, t. y. didesnė piniginių lėšų suma nei galimas tiesioginės dotacijos dydis vienam pareiškėjui pagal Europos Komisijos Komunikatą¹⁹, bei nustatyta DNMK priemonės aprašo 18 punkte. Atlikta

¹⁸ AIŠKINAMASIS RAŠTAS dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 3, 8, 9, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/e88dd240d33711e782d4fd2c44cc67af?jfwid=-kyrux8qlu>

¹⁹ 2020 m. kovo 19 d. Europos Komisijos komunikatas „Laikinoji valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti reaguojant į dabartinį COVID-19 protrūkį, sistema“ su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2020 m. balandžio 3 d. Europos Komisijos komunikatu „Laikinosios valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti reaguojant į dabartinį COVID-19 protrūkį, sistemos pakeitimas“

analizė parodė, kad nuomotojų tarpe didžiausias DNMK priemonei skirtų lėšų sumas gavo nuosavo arba nekilnojamojo turto nuomos ir eksploataavimo veiklą vykdančys subjektai, kuriems priklauso didieji prekybos centrai.

4. Nustatyti atvejai, kai vieni iš didžiausias DNMK priemonės lėšas gavusių nuomotojų pasinaudojo priemone „Subsidijos mikroįmonėms“ lėšomis, gaudami paramą kaip mikroįmonės:

Analitinės antikorupcinės žvalgybos metu, remiantis Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos pateikta informacija apie subjektus, gavusius valstybės pagalbą, buvo įvertinta didžiausias sumas gavusių nuomotojų kita gauta valstybės pagalba. Nustatyta, kad du stambūs nuomotojai gavo paramą pagal priemonę „Subsidijos mikroįmonėms“, nes atitiko šios priemonės lėšų paskirstymo ir naudojimo tvarkos apraše nustatytą mikroįmonės apibrėžimą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad jei priemonės apraše būtų nustatytas labai mažos įmonės apibrėžimas, kurį nustato Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas (toliau — SVVĮ), šioms įmonėms parama nebūtų priklausiusi, nes SVVĮ į apibrėžimą įtraukia ne tik darbuotojų skaičių, bet ir įmonės finansinius duomenis.

Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano lėšų priemonės „Subsidijos mikroįmonėms“ paskirstymo ir naudojimo tvarkos aprašo²⁰ 3.1 punkte nustatyta sąvoka mikroįmonė apibrėžta kaip ekonominę veiklą vykdančias juridinis asmuo, kuriame dirba ne mažiau kaip 1 ir ne daugiau kaip 9 darbuotojai. Subsidiją gavę du stambūs nuomotojai atitinka sąlygą dėl darbuotojų skaičiaus (vienoje įmonėje dirba 1, kitoje 6 - asmenys), tačiau, atsižvelgiant į šių įmonių finansinius duomenis, šios dvi įmonės nepatektų į labai mažos įmonės sąvoką pagal SVVĮ, pagal kurią labai maža įmonė yra ta, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir įmonės metinės pajamos neviršija 2 mln. Eur arba įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 2 mln. Eur. Vieno iš analizuojamų subjektų 2019 m. pajamos sudarė 21,2 mln. Eur, balanse nurodyto turto vertė — 222,8 mln. Eur, kito subjekto 2019 m. pajamos sudarė 4,8 mln. Eur, balanse nurodyto turto vertė — 52,1 mln. Eur. Vienam iš subjektų pagal DNMK priemonę teko 389 tūkst. Eur suma, kitam – 273 tūkst. Eur suma. Abiem subjektams priklauso pastatai, kuriuose įsikūrę prekybos centrai.

Šie nustatyti faktai leidžia teigti, kad, atsižvelgiant į priemonės tikslą ir numatytus remti subjektus, priemonės lėšų paskirstymo ir naudojimo / sąlygų tvarkos aprašuose išlieka svarbu apibrėžti sąvokas ir pretendentų į priemonę atitikimo kriterijus tokiu būdu, kad būtų užtikrintas remtinų ūkio subjektų lygiateisiškumas, priemonei skirtų lėšų panaudojimo teisingumas ir skaidrumas.

STT analitinės antikorupcinės žvalgybos informacija apie nustatytas rizikas pateikta Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, žiniai Ministrui Pirmininkei. Tam tikra dalimi į pastabas buvo atsižvelgta: Ministerijos rengtame antrajame pagalbos verslui pakete analogiška priemonė nebuvo numatyta; subsidijų nuo COVID-19 labiausiai nukentėjusioms įmonėms priemoneje atsisakyta sąvokos „mikroįmonė“ ir pradėta naudoti „labai mažos ir mažos įmonės“ sąvoka; taip pat šios priemonės apraše įvesta „savarankiškos įmonės“ sąvoka, kuri apibrėžiama SVVĮ ir plačiau nustato, kokios įmonės yra laikomos susijusiomis.

STT ir toliau tęsia ES ir valstybės biudžeto lėšų, skirtų ekonomikos skatinimui ir paramai verslui, patiriančiam sunkumų dėl COVID-19, paskirstymo ir panaudojimo rizikingumo antikorupciniu požiūriu vertinimą.

Direktorius

Žydrūnas Bartkus

Domantas Lukauskas, tel. 8 656 60933, el. p. domantas.lukauskas@stt.lt

²⁰ Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano lėšų priemonės „Subsidijos mikroįmonėms“ paskirstymo ir naudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. gegužės 11 d. nutarimu Nr. 474 „Dėl ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių plano lėšų priemonės „Subsidijos mikroįmonėms“ paskirstymo ir naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“

Livija Rajackienė, tel. 8 630 64141, el. p. livija.rajackiene@stt.lt
Andrius Kalesnykas, tel. 8 659 35075, el. p. andrius.kalesnykas@stt.lt
Asta Šereikaitė, tel. 8 687 85814, el. p. asta.sereikaite@stt.lt